



PERSBERICHT

Rijnstraat 50
Postbus 16164
2500 BD Den Haag
T 070 340 70 00
www.scp.nl

Wmo beweegt in bedoelde richting, maar niet zonder zorgen

Inlichtingen bij
Mariska Kromhout
m.kromhout@scp.nl
T 070 340 6046

Den Haag, 28 mei 2014

- Gemeenten moeten beleid maken voor mensen die zich thuis of buitenshuis niet kunnen redden, of niet kunnen meedoen aan activiteiten in de vrije tijd. Steeds meer gemeenten werken hierbij vraaggericht, kijken wat mensen zelf of met hun netwerk kunnen, en gaan na of algemeen toegankelijke voorzieningen kunnen helpen ('gekanteld' werken).
- Een ruime meerderheid van de aanvragers van Wmo-voorzieningen (zoals hulp bij het huishouden, scootmobielen en woningaanpassingen) is tevreden over het gesprek met de gemeente over ondersteuning.
- Het aantal aanvragen van Wmo-voorzieningen is gedaald. Ruim acht op de tien aanvragen leidt nog steeds tot een toekenning.
- De Wmo-voorzieningen die aanvragers krijgen, dragen meer bij aan redzaamheid dan aan participatie in de vrije tijd.
- Circa 4 op de 10 mensen met een langdurige hulpbehoefte ontvangen hulp vanuit hun informele netwerk.
- Minder dan de helft van de gemeenten heeft de ondersteuningsbehoefte van de huidige doelgroepen goed in beeld. Gemeenten hebben relatief weinig zicht op mensen met psychische klachten.
- Bijna zes op de tien Wmo-ambtenaren vinden de personele capaciteit van de gemeente (ruim) voldoende voor de huidige Wmo. Hoe minder stedelijk de gemeente, hoe vaker zij melden dat de interne capaciteit onvoldoende is.
- Zes op de tien Wmo-ambtenaren vinden dat zij te weinig geld hebben voor de uitvoering van de huidige Wmo. Nader onderzoek is nodig naar de oorzaak hiervan. Negen op de tien gemeenten proberen de Wmo-uitgaven terug te dringen.

Dit is een greep uit de conclusies die het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) trekt in de publicatie *De Wmo in beweging. Evaluatie Wet maatschappelijke ondersteuning 2010-2012*. In dit rapport beschrijven Mariska Kromhout en haar collega's de resultaten van de tweede evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het SCP voerde deze evaluatie uit op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Tegelijk met dit rapport verschijnt een beknopte samenvatting. Eerder verschenen al zes deelrapporten. Alle publicaties zijn te vinden op www.scp.nl.

Steeds meer gemeenten werken 'gekanteld', aanvragers positief over gesprek

In 2012 pasten de meeste gemeenten 'gekantelde' elementen toe in hun toeleiding naar ondersteuning, zoals een aanmelding voorafgaand aan een aanvraag en het voeren van keukentafelgesprekken. In de periode 2010-2012 is het aantal gemeenten dat gekanteld werkt ook toegenomen. Zo keek in 2012 82% van de gemeenten bij het beslissen over een hulpvraag wat een aanvrager of zijn omgeving zelf kon doen, tegen 74% in 2011 en 73% in 2010. In 2012 hielp 57% van de gemeenten aanvragers zoveel mogelijk met algemene en collectieve in plaats van individuele voorzieningen, tegen 45% in 2011 en 39% in 2010. Een ruime meerderheid van de aanvragers was tevreden over het gesprek met de gemeente over ondersteuning en over de gespreksvoerder. Deze nam in haar ogen voldoende tijd en dacht mee over wat er nodig was. Onder gespreksvoerders zelf bestond zowel weerstand tegen, als draagvlak voor de nieuwe werkwijze. Zo vonden zij aan de ene kant dat het beleid voorheen te ruimhartig was geweest en dat een groter beroep op eigen kracht gedaan zou mogen worden, met name financieel. Aan de andere kant zagen ze ook burgers die al veel zelf doen en zich pas tot de gemeente wenden op het moment dat de rek eruit is en de mantelzorg overbelast.

Aantal aanvragen gedaald, slaagkans nog steeds groot

Het aantal aanvragen voor hulp bij het huishouden en hulpmiddelen nam af tussen 2010 en 2012. Mogelijk komt dit doordat mensen vaker afzagen van een aanvraag, bijvoorbeeld doordat gemeenten eigen bijdragen hadden verhoogd. In 2012 werd ruim acht op de tien aanvragen ingewilligd, net als 2010. Dit verschilde niet tussen meer en minder gekantelde gemeenten. Keukentafelgesprekken (voor of na de aanvraag) leiden dus niet automatisch tot minder individuele voorzieningen.

Wmo-voorzieningen dragen meer bij aan redzaamheid dan aan participatie

De meeste aanvragers van Wmo-voorzieningen zijn, met alle hulp die zij hebben, redzaam en hebben voldoende mogelijkheden om te participeren in hun vrije tijd. Wel participeren zij minder dan mensen zonder beperkingen. Ongeveer twee derde van de aanvragers vond dat de ondersteuning die zij ontvingen veel bijdroeg aan hun redzaamheid thuis en buitenshuis. Voor het ontmoeten van andere mensen vond ruim een derde dat en voor participatie in de vrije tijd vier op de tien. De toename van redzaamheid na ontvangst van ondersteuning was groter dan die van de participatie. Aanvragers met psychosociale problemen hadden weinig baat bij ondersteuning in vergelijking met aanvragers zonder die problemen. Mensen van wie een of meer aanvragen waren afgewezen vonden zich minder vaak voldoende redzaam dan mensen die alles kregen wat ze hadden aangevraagd of van wie de aanvraag nog in behandeling was. Hoe het staat met de redzaamheid van mensen met beperkingen die geen aanvraag indienden bij de gemeente weten we niet.

Veel informele hulp verwacht, minder ontvangen

Ruim driekwart van de bevolking zegt dat er, als het nodig is, een bekende is die hulp zou kunnen geven. Het gaat dan om hulp in brede zin, bijvoorbeeld ook vervoer. Mensen met een matige of ernstige lichamelijke beperking, een langdurige psychische klacht, 75-plussers en alleenwonenden geven dit minder vaak aan dan anderen, terwijl juist zij degenen zijn die relatief vaak hulp nodig hebben.

In de praktijk ontvangen circa vier op de tien mensen met een langdurige hulpbehoefte hulp vanuit hun informele netwerk. Het merendeel van de Wmo-aanvragers gaf in 2011 aan dat hun informele helpers niet nog meer hulp konden bieden. Ongeveer vier op de tien van deze mantelzorgers zelf gaf aan niet meer hulp te kunnen of willen geven dan ze al deden. Circa de helft van de mantelzorgers van Wmo-aanvragers weet niet dat zij zelf ook ondersteuning kunnen krijgen.

Het aandeel mensen met lichamelijke beperkingen dat informele ondersteuning krijgt, is toegenomen (van 27% in 2005 naar 40% in 2011). Het aandeel met individuele Wmo-ondersteuning is niet veranderd (36% in 2011). Met andere woorden: het gebruik van informele zorg neemt wel toe, maar dat van Wmo-ondersteuning neemt niet af.

Mensen met psychische klachten relatief slecht in beeld

De ondersteuningsbehoefte, de omvang van de doelgroep en de aantallen gebruikers van de geboden ondersteuning waren in 2012 bij gemeenten het best in beeld voor mensen met een lichamelijke beperking. Toch gaf ook voor deze groep steeds minder dan de helft van de gemeenten aan deze zaken 'goed' in beeld te hebben. Bij alle andere doelgroepen ging het steeds om maximaal een kwart van de gemeenten. De kenmerken en behoeften van mensen met een zintuiglijke beperking en met langdurige psychiatrische klachten waren het minst goed in beeld: circa een derde van de gemeenten had hier naar eigen zeggen onvoldoende zicht op. De belangen van mensen met psychische klachten en van daklozen en verslaafden worden volgens Wmo-raden in maximaal de helft van de gemeenten voldoende behartigd bij de vormgeving van het Wmo-beleid.

Capaciteit en budget niet altijd als voldoende ervaren

Ruim de helft van de Wmo-ambtenaren (58%) vond de personele capaciteit van hun gemeente voor de uitvoering van de huidige Wmo in 2012 (ruim) voldoende. Van de gemeenteraden was twee derde hier positief over, van de Wmo-raden de helft. Hoe minder stedelijk de gemeente, hoe vaker Wmo-ambtenaren zeiden dat de interne capaciteit onvoldoende was. Het komt voor dat één ambtenaar het hele Wmo-beleid van een gemeente onder zijn of haar hoede heeft. Bijna 60% van de Wmo-ambtenaren had in 2012 het gevoel dat het Wmo-budget dat de gemeente van het rijk kreeg, tekortschoot. Dit waren er iets minder dan in 2010, maar betrof nog altijd een grote groep. Hoe minder stedelijk de gemeente, hoe vaker het budget volgens de Wmo-ambtenaren onvoldoende was. De precieze omvang van het Wmo-budget is echter niet bekend. Waar de oorzaak van de ervaren krapte precies ligt zou nader onderzocht moeten worden. Hoe dan ook heeft een groot deel van de gemeenten de afgelopen jaren geprobeerd de Wmo-uitgaven terug te dringen: in 2012 negen op de tien.

SCP-publicatie 2014/13, *De Wmo in beweging. Evaluatie Wet maatschappelijke ondersteuning 2010-2012*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, mei 2014, ISBN 978 90 377 0706 9,

prijs € 25,90. De publicatie is verkrijgbaar bij de (internet-)boekhandel of te bestellen via de website: www.scp.nl.

Voor inhoudelijke vragen: Mariska Kromhout, tel.: 070-340 6046, e-mail: m.kromhout@scp.nl.

Voor algemene vragen: Irma Schenk (voorlichter), tel. 070-340 5605, e-mail : i.schenk@scp.nl.